

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****SEMA TOMRUK BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/3157
Karar Tarihi : 24/11/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Ayhan KILIÇ
Başvurucu : Sema TOMRUK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu bankasına ait hisse senedinin nominal değerinin güncellenmemesi ve kanunla düşürülmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/12/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1942 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir. Başvurucunun murisi S.T. 1955 yılında Halk Bankası Anonim Şirketinin (Banka) 100 TL itibarı değerli bir adet hisse senedini satın almıştır.

9. Banka 8/6/1933 tarihli ve 2284 sayılı Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanunu'yla 3.000.000 TL sermayeli olarak kurulmuştur. Banka 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (233 sayılı KHK) ile kamu iktisadi teşebbüsüne dönüştürülmüş, 2000 yılında ise bu statüden çıkarılmıştır. Banka, kurulduğu günden beri birçok defa bedelli sermaye artırımına gitmiş; bunlardan Bankanın 233 sayılı KHK'ya tabi olduğu 1984-2000 tarihleri arasında yapılanlar hariç hissedarlara rüçhan hakkı tanınmıştır. Ancak hiçbir hissedar bu hakkını kullanmamıştır. Sermaye artırım bedellerinin tamamı Hazine tarafından ödenmiştir. 1984-2000 yılları arasında yapılan sermaye artırımlarında ise kanun gereği ortaklara rüçhan hakkı tanınmamış, bu dönemdeki tüm artırımlar Hazineye ödenmiştir. Bankanın 2012 yılındaki sermayesi 1.250.000.000 TL olup bunun Hazineye ait olanı ile halka arz edileni dışında kalanının oranı %0,04 şeklindedir.

10. 28/3/2007 tarihli ve 5615 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle 15/11/2000 tarihli ve 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 9. maddeyle Özelleştirme İdaresi Başkanlığı dışındaki hissedarlara ait 100 TL itibari değerli hisse senetleri 1 YTL itibari değerli 1 adet hisse senedine tamamlanmıştır. S.T.nin 100 TL itibari değerli hissesi bu Kanun gereğince 1 YTL itibari değerli hâle gelmiştir.

11. S.T.nin hissesi 2008 yılında başvurucuya devredilmiştir.

12. Başvurucu 18/3/2014 tarihinde Ankara 10. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde, 100 TL hisse bedelinin Bankanın güncel sermayesine orantılı olarak uyarlanması ve hissenin değerinin 1 YTL olarak tespitine ilişkin işlemin iptal edilerek güncel rayce uygun olarak tespit edilmesi talep edilmiştir.

13. Mahkemece bilirkişi görüşüne başvurulmuştur. Bir bankacı, bir hukukçu ve bir mali müşavirden oluşan bilirkişi heyetince hazırlanan 3/4/2015 havale tarihli raporda, rüçhan hakkı sahiplerinin bedelli sermaye artırımlarının hiçbirine katılmadığı ve artırılan bedelin tamamının Hazine tarafından ödendiği not edilmiştir. Raporda 1984-2000 yılları arasında yapılan sermaye artırımında ortaklara rüçhan hakkı tanınmamasının sebebinin Bankanın 233 sayılı KHK kapsamına alınması olduğu ifade edilmiştir. Raporda 5615 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle 4603 sayılı Kanun'a eklenen geçici 9. madde gereğince hisselerin yeni Türk lirasına dönüştürülmesi işleminin doğrudan kanunla yapıldığı ve Bankanın bunda bir sorumluluğunun bulunmadığı vurgulanmıştır. Raporda ayrıca hissenin itibari değerinin 100 TL'den 1 YTL'ye dönüştürülmesi sebebiyle başvurucunun bir zararının bulunmadığı değerlendirilmiştir.

14. Mahkeme 2/11/2015 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde bilirkişi raporuna atıfla 1984-2000 dönemi hariç sermaye artırımlarında ortaklara rüçhan hakkı kullanma imkânı sağlandığı, 1984-2000 döneminde yapılan sermaye artırımlarında ortaklara rüçhan hakkı tanınmamasının Bankanın kamu iktisadi teşebbüsü statüsüne alınmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Gerekçede ayrıca hissenin itibari değerinin 100 TL'den 1 YTL'ye dönüştürülmesinin doğrudan kanunla yapıldığı ifade edilmiş ve bu sebeple davanın reddi gerektiği açıklanmıştır.

15. Başvurucu, dava dilekçesindekinin benzeri iddialarla karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Daire) 25/10/2017 tarihinde mahkeme kararını onamıştır.

16. Başvurucu 31/12/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Başvurucu aynı zamanda karar düzeltme yoluna da başvurmuştur. Karar düzeltme istemi Dairenin 9/10/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. 5615 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle 4603 sayılı Kanun'a eklenen geçici 9. madde şöyledir:

"Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin ödenmiş sermayesini oluşturan hisselerin 9/12/2004 tarihli ve 5274 sayılı Türk Ticaret Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında Yeni Türk Lirasına intibakını sağlamak üzere; ödenmiş sermaye içerisinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı dışındaki hissedarlara ait 100 TL itibarı değerli hisse senetleri; 1 YTL itibarı değerli 1 adet, 500 TL itibarı değerli hisse senetleri; 1 YTL itibarı değerli 5 adet ve 1.000 TL itibarı değerli hisse senetleri; 1 YTL itibarı değerli 10 adet hisse senedine tamamlanır. Bu tamamlama işlemi, Banka sermayesi artırılmaksızın, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının hisselerinin yeteri miktarda devri yoluyla bedelsiz olarak yapılır. Ayrıca, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının farklı itibarı değerlerdeki hisseleri 1 YTL itibarı değerli hisselerle çevrilir. Bu şekilde yapılacak tamamlama işlemleri, Bankanın hisse senetleri Pay Defterine işlenir. Türk Ticaret Kanununun nama yazılı hisse devirlerine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Söz konusu işlemlere ilişkin olarak yapılacak ana sözleşme değişikliğinde 9/12/2004 tarihli ve 5274 sayılı Türk Ticaret Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uygulanır ve anılan değişikliğin Ticaret Siciline tescil ettirilmesini takiben eski hisse senetleri hüküm çevrilir. Bu şekilde yapılacak tamamlama işlemleri, Bankanın hisse senetleri Pay Defterine işlenir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren azami iki ay içerisinde, bu madde kapsamında yapılacak ana sözleşme değişikliği mevcut mevzuat uyarınca gerçekleştirilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 24/11/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu, hisse değerinin 100 TL'den 1 YTL'ye düşürülmesi ve 233 sayılı KHK ile rüçhan haklarının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca içinde bulunduğu belirsiz ve güvensiz durumun makul sürede giderilemediğini, idare lehine yorum yapıldığını belirterek adil yargılama hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Bakanlık görüşünde, Bankanın bugüne kadar yaptığı tüm sermaye artırımlarının bedelli olduğu ve sermaye artırımları dönemlerinde tüm hissedarlara rüçhan hakkı tanınarak sermaye artırımına katılma imkânı verildiği ancak hiçbir hissedarın bu hakkı kullanmadığı belirtilmiştir. Bakanlık; sermaye artırımlarının hiçbirine katılmayan başvurunun hissesinin oranının azalmasına kendisinin sebebiyet verdiğini, kamunun bir müdahalesinin söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Bakanlık, hissenin eski Türk lirasından yeni Türk lirasına uyarlanması işleminin değerinde bir düşüşe sebebiyet vermediğini vurgulamıştır. Bakanlık bu nedenle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verilmesi gerektiğini savunmuştur. Bununla birlikte Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin aksi görüşte olması hâlinde mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu ve ölçüldü olduğuna değerlendirmiştir.

22. Bakanlık, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak ise yargılamanın başlangıcı olarak 18/3/2014 tarihinin, bitişi olarak ise 9/10/2019 tarihinin esas alınması gerektiğini belirtmiştir.

23. Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru, esas itibarıyla başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır. Başvuru, yargılamanın başlangıcı olarak 2011 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yaptığı ancak ulusal hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunan başvurunun tarihinin esas alınması gerektiğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme

24. Başvuru başvuru formunun 11. sayfasında "*içinde bulunduğu belirsiz ve güvensiz durumun makul sürede giderilemediği*"ni, idare lehine yorum yapıldığını belirterek adil yargılama hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun içinde bulunduğu belirsiz ve güvensiz durumun makul sürede giderilemediği ibaresini kullanmış olmasından hareketle makul sürede yargılanma hakkı şikâyetinde bulunduğu söylenemez. Başvurucunun anılan ibareyi makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir şikâyetle bulunmaktan ziyade mağduriyetinin ağırlığını ifade etmek amacıyla kullandığı izlenimi edinilmiştir.

25. Başvurucunun başvuru formundaki şikâyetlerini açık ve net bir biçimde ifade etme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu bağlamda başvuru gerek olay ve olguları aktarırken gerekse anayasal şikâyetlerini formüle ederken muğlaklığa mahal vermeyecek açıklıkta bir dil kullanma yükümlülüğündedir. Somut olayda ise başvuru makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir şikâyetle bulunduğu anlaşılabilir. Öte yandan başvuru, başvuru formunda makul sürede yargılanma hakkıyla ilgili olarak herhangi bir olguya da yer vermemiştir. Bu koşullarda başvuru makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir şikâyet öne sürdüğü sonucuna ulaşılamamaktadır. Bu sebeple inceleme sadece mülkiyet hakkıyla sınırlı olarak yapılacaktır.

26. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

27. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvuru Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu*, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

28. Mülkiyet hakkı, özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsama sahip olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (*Hüseyin Remzi Polge*, B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31). Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla

değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikri hakların yanı sıra icrası kabil her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

29. Başvurucu, Bankanın bir adet hisse senedine sahip olduğuna göre mülkün varlığı noktasında bir tereddüt bulunmamaktadır.

30. Anayasa Mahkemesince ikinci olarak tespit edilmesi gereken husus başvurunun mülküne herhangi bir müdahale bulunulup bulunulmadığıdır.

31. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün sermelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Bu bağlamda mülkün ekonomik değerini azaltan veya mülkten umulan ekonomik faydadan mahrum kalınmasına neden olunan kamusal işlemlerin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir.

32. Başvurucu, temel olarak hissesinin değerinin güncellenmemesinden ve itibari değerinin 100 TL'den 1 YTL'ye düşürülmesinden yakınmaktadır.

33. Başvurucunun murisinin Bankanın hissesini satın aldığı 1955 yılından bu yana gerçekleştirilen tüm sermaye artışlarının bedelli olduğu anlaşılmaktadır. Bu sermaye artışlarında -1984-2000 döneminde yapılanlar hariç- tüm ortaklara rüçhan hakkı tanınmış ancak başvurunun murisi dâhil hiçbir ortak tarafından bu hak kullanılmamıştır. Tüm sermaye artış bedellerinin Hazine tarafından ödenmiş olması sebebiyle Hazinesinin hissesinin oranı artmıştır. Hazinesinin tüm sermaye artışlarını karşılayarak hissesinin oranının artmış olmasından hareketle başvurunun hissesinin değerinin düştüğü söylenemez. Diğer bir ifadeyle başvurunun hissesinin oransal olarak azalmış olması değerinin de azaldığı anlamına gelmez. Sermayesi artırılan Bankanın toplam değeri artsa da başvurunun hissesinin değeri azalmamıştır. Öte yandan bedelli sermaye artırımları sonucu Bankanın toplam mevcudu ve değeri artsa da bu artıştan, sermaye artırımına katılmamış ve bedel ödememiş ortakların yararlanması düşünülemez. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı şirket hissedarlarının hisse oranının sabit kalmasını veya bedelli olarak artırılan sermayeye tüm hissedarların -bedel ödemeseler bile- aynı oranda hissedar olmasını güvence altına almamaktadır. Aksi durumda sermaye artırımına katılmamış ortaklar sebpsiz zenginleşmiş olur. Dolayısıyla başvurunun hissesinin şirketin mevcut sermaye durumuna göre güncellenerek uyarlanması gerektiği iddiasının hiçbir temeli bulunmamaktadır.

34. Bankanın kamu iktisadi teşebbüsü statüsüne dâhil edilmiş olduğu 1984-2000 yılları arasındaki sermaye artırımlarına ortakların katılmamış olması, başvurunun murisinin ortaklık haklarının kullanımını etkilediği söylenebilir. Bununla birlikte 1984-2000 döneminde gerçekleşen sermaye artırımlarına ortakların katılmamasının hukuka uygun olup olmadığı meselesi mevcut başvurunun konusu değildir. Eldeki başvurunun temel meselesi 1955 tarihinde edinilen ve nominal değeri 100 TL olan hissenin Bankanın mevcut sermayesi

oranında güncellenmesi gerekip gerekmediğidir. 1984-2000 yılları arasındaki sermaye artışlarına ortakların katılmasına müsaade edilmemesinin anayasallığı tartışılabilir nitelikte olsa da bu dönemde yapılan sermaye artışlarının tamamının Hazine tarafından ödendiği ve başvurucunun herhangi bir ödemede bulunmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Dolayısıyla 1984-2000 yılları arasında yapılan sermaye artışlarıyla şirketin mevcuduna eklenen ekonomik değerden başvurucunun 1955 tarihindeki hissesi oranında yararlanması gerektiği iddiası da temelsizdir.

35. Son olarak 5615 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle 4603 sayılı Kanun'a eklenen geçici 9. maddeyle başvurucuya ait 100 TL itibari değerli hisse senedinin 1 YTL itibari değerli 1 adet hisse senedine tamamlanmasının da incelenmesi gerekir. Anılan işlemin temel sebebinin Türk lirasından altı sıfır atılması olduğu anlaşılmaktadır. Kanun koyucu Türk lirasıyla işlem gören hisse senetlerini yeni Türk lirasına dönüştürmüştür. Bu dönüştürme işlemi yapılırken başvurucu bir zarara uğratılmamış aksine başvurucunun lehine davranılmıştır. Başvurucunun 100 TL itibari değerli hisse senedi yeni Türk lirası ile 0,0001 iken değinilen kanun hükmü ile 1 YTL'ye çıkarılmıştır. Dolayısıyla bu işlem sebebiyle başvurucunun hisse senedinin ekonomik anlamda zarara uğraması söz konusu değildir.

36. Bu durumda başvurucunun kendisine tanınan usule ilişkin tüm imkânlardan yararlandığı hâlde kamu makamlarınca mülkiyet hakkına müdahale edildiğini ispatlayamadığı kanaatine varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu temellendirilememesi sebebiyle başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun* olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun* olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/11/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.